

Høringsuttalelse til Skjeggedal Kraftverk (Agder Energi)

Avsender: Risdal Energi AS

1. Innledning

Agder Energi har søkt om konsesjon til utbygging av Skjeggedal Kraftverk. Utbyggingen vil komme i konflikt med overføring av vann mellom Skjeggedalselva og Vatnedalselva som Risdal Energi søker om konsesjon til. Prosjektene er m.a.o. konkurrerende tiltak.

I dette notatet blir innholdet i Agder Energi sin søknad kommentert.

2. Kraftverkets produksjon

En vurdering av konsesjonssøknaden skal belyse nytten av tiltaket opp mot ulempene. Derfor er det viktige med korrekte tall med hensyn til hvor mye Skjeggedal Kraftverk vil kunne produsere. For Risdal Energi kan det virke som om Agder Energi har tatt litt for lett på dette, hvilket utdypes i det følgende:

Oppgitte produksjonsdata

Estimert produksjon i Skjeggedal Kraftverk er oppgitt til 10,0 GWh om sommeren og 10,0 GWh om vinteren – totalt 20,0 GWh over året (jf. tabell side 8). Dette kan virke noe påfallende idet det totale produksjonstallet framstår mer som en "rund sum" enn en verdi som fremkommer ved beregninger.

I utkastet til konsesjonssøknad til NVE datert 30. september 2007 opereres det med 16,1 GWh. I den endelige utgaven er altså årlig produksjon økt til 20 GWh, samtidig som installert effekt er økt fra 5,2 MW til 7 MW. Risdal Energi anser 16,1 GWh som mer realistisk ettersom Agder Energi overskrider en kjent skattegrense (mer om dette i et senere avsnitt).

Agder Energi opplyser at tallene er justert opp basert på gunstige avrenningsmålinger foretatt i vassdraget mellom august 2007 og juni 2009. En kan stille spørsmål ved om det er holdbart rent statistisk sett å tillegge disse målingene vekt idet tidsrommet er mindre enn to år. Det kunne vært interessant å vite hva som er resultatet før denne oppjusteringen ble foretatt, det vil si tallene som utelukkende baserer seg på valgt vannmerkeserie.

Risdal Energi har for øvrig bedt om innsyn i målingene som Agder Energi har foretatt i Skjeggedal, men har fått nei til svar.

Varighetskurve

Middelvannføring er oppgitt til $2,8 \text{ m}^3/\text{s}$ (jf. tabell side 8). Installasjonen vil få en maks og min slukeevne på henholdsvis $5,5$ og $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$. (jf. tabell side 8). Fra disse opplysningene får en at maks slukeevne utgjør 196% av middelvannføring og min slukeevne utgjør 21% av middelvannføring.

I vedlegg 3 er varighetskurven inntegnet med skraverte områder for flomtap og forbislipp ved stans turbin. Det skraverte området som viser forbislipp stans turbin (grønn farge) skulle vært større (opp mot 21%). Figuren er altså feil. Forbislippet grunnet for lite vannføring er større enn det som er angitt i søknaden.

Skatteregler

På grunn av gjeldene skatteregler, er det ytterst få (eller ingen) småkraftverk som i dag bygges ut med en installert effekt i området mellom 5 og 10 MW. Dette gjøres selv om de naturgitte forholdene skulle tilsi noe annet.

Selv om Agder Energi er en offentlig eid aktør, drives også dette selskapet etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Agder Energi har for øvrig strenge krav om inntjening fra sine eiere.

Derfor er det meget stor sannsynlighet for at Agder Energi vil velge en generator med påstemplet effekt like i underkant av 5500 kVA, noe som vil gi en dertil lavere produksjon. Dette vil de etter alt å dømme gjøre selv om de i konsesjonssøknaden søker om 8000 kVA.

Konklusjon

Risdal Energi betviler at produksjonen i realiteten blir så høy som oppgitt og begrunner dette med:

- Vektlegging av vannstandsmålinger som strekker seg for kort i tid
- Feil i varighetskurve-diagram
- Skatteregler som disfavoriserer kraftverk med installert effekt på mellom 5 og 10 MW

3. Produksjon i andre potensielle småkraftverk i Skjeggedalselva

Agder Energi argumenter mot Risdal Energi sitt prosjekt med potensielle småkraftprosjekter i Skjeggedalsstrengen som ikke vil være realiserbare ved en eventuell overføring. Dette er i og for seg på sin plass, men igjen er de potensielle produksjonstallene som det opereres med gjenstand for diskusjon.

I konsesjonssøknaden henvises det til "*Kommunedelplan Små vasskraftverk i Åmli kommune*". Denne er vedtatt av kommunestyret 26.03.2009 og kan lastes ned fra kommunens hjemmesider. Det er fra dette dokumentet Agder Energi henter sine tall.

Heddefossen: Fallhøyde og nedbørsfeltareal er noenlunde i samsvar med det Risdal Energi anser som riktig, og oppgitt produksjon på 2,2 GWh kan derfor være rimelig å anta (Risdal Energi har ikke kvalitetssikret utregninga, men konkluderer bare med at de viktigste innparametrene stemmer).

Høgelifossen: Her oppgis det et fall på 34 meter og en årsproduksjon på 4,7 GWh. Selve Høgelifossen har i realiteten ikke større fall en 10 meter. Dersom Hestkleivfossen like ovenfor blir inkludert, blir det totale utnyttbare fallet i overkant av 15 meter. Oppgitt produksjonspotensial er derfor betydelig overdrevet, i hvert fall sett i relasjon til Heddefossen.

Skjeggedølhølen: Oppgitt fallhøyde og produksjonspotensial er henholdsvis 7 meter og 1,1 GWh. Det finnes ikke noe distinkt fall på 7 meter her. Fallet fordeler seg jevnt på flere hundre meter og et mer sannsynlig produksjonspotensial er av den grunn 0 (null).

De gjengitte tallene stammer fra en overordnet kartlegging av småkraftpotensialet i hele Åmli kommune. At Agder Energi bruker disse tallene ukritisk, får stå for deres regning.

Risdal Energi oppfordrer Agder Energi til selv å fremskaffe en plan over realistiske utbyggingsprosjekter i Skjeggedalselva, samt å estimere produksjonspotensialet på disse. En får da anskueliggjort vassdragets samlede potensial i tilfelle Agder Energi sitt prosjekt blir realisert. Risdal Energi har etter beste evne kartlagt det samlede potensialet i vassdraget, forutsatt at sin løsning blir realisert. En sammenlikning mellom hvert prosjekts produksjonspotensial (inkludert fremtidige prosjekter) vil være avgjørende for å kunne vurdere den totale nytten opp mot ulempene.

Det er for øvrig Agder Energi som innehar fallrettighetene på alle de ovenfor nevnte fossefallene bortsett fra Heddefossen. Den store verdiskapningen for lokale grunneiere vil derfor utebli.

Konklusjon:

- En samlet produksjonspotensial i Skjeggedalsstrengen på 28,0 GWh (som Agder Energi hevder) betviles. Det totale potensialet er sannsynligvis langt lavere.
- Agder Energi oppfordres til å legge frem en realistisk plan over utbyggingspotensialet i Skjeggedalselva.
- Alle fallrettighetene til fossefallene i berørt strekning av Skjeggedalselva innehas av Agder Energi, bortsett fra ett (Heddefossen).

4. Nettilknytning

Nettilknytning har hele tiden vært prosjektets svakhet. Det oppgis tre ulike alternative nettilknytninger, hvorav to inkluderer påkobling til 22 kV nett. Det siste alternativet innebærer påkobling til 132 kV (Brøkkeledningen). Agder Energi oppgir total utbyggingskostnad for Skjeggedal Kraftverk til NOK 59 millioner (3,0 kr/kWh) eksklusiv nettilknytning og evt. anleggsbidrag. Uansett hvilket alternativ som velges, så vil nettkostnadene øke den totale kostnadsrammen slik at summen som her er oppgitt vil bli betydelig større.

For 22kV påkobling vil anleggsbidrag komme på toppen av kostnaden på egen linje fra kraftverket til påkoblingspunktet. Anleggsbidraget er kraftverkets andel i kostnaden ved å oppgradere eksisterende nett.

132 kV påkobling vil ikke medføre anleggsbidrag da linja som tilkobles har kapasitet nok til å ta imot den tilførte kraften. Imidlertid er dette en dyr teknisk løsning jf. Risdal Energi sine egne erfaringer. Dimensjonene på trafo, brytere etc. blir langt større, samtidig som krav til vern er høyere.

Agder Energi oppfordres til å legge fram en oversikt over hvor mye hvert enkelt av de tre alternativene vil koste, samt eventuelt anleggsbidrag.

Dersom 22 kV påkobling blir utfallet, minner vi om nettselskapets uavhengige rolle ovenfor produsentene. Risdal Energi påpekte faren for sammenblanding av roller mellom Agder Energi Nett og Agder Energi Produksjon i brev til NVE av 23. februar 2009. Vi forutsetter at Agder Energi Produksjon behandles likt med andre og får det anleggsbidraget enhver annen aktør ville fått.

Konklusjon:

- Nettilknytningen gjør prosjektet merkbart dyrere enn den summen det opereres med i konsesjonssøknaden.
- Agder Energi oppfordres til å legge frem kostnadsoverslag for hver enkelt av de tre nettilknytningsalternativene.
- Risdal Energi minner om faren for sammenblanding av roller (nettselskap og kraftprodusent) som begge tilhører Agder Energi systemet.

5. Alternative utbyggingsløsninger

I kapittel 2.7 i Agder Energi sin konsesjonssøknad, som omhandler alternative utbyggingsalternativer, rettes det flere kritiske kommentarer til en overføringstunnel. Risdal Energi føler behov for å besvare dette:

I konsesjonssøknaden står følgende: "Alternativet beskrevet over (overføringstunnelen anm.) reiser en rekke formelle problemstillinger som må avklares knyttet til offentlig eierskap og rettigheter, samt utnyttelse av nedenforliggende kraftverk. Disse forholdene vil trolig være til hinder for realisering av en overføringstunnel som beskrevet."

Tilsvare: Det er åpenbart at det er tiltaket som har den største samfunnsmessige nytten veid opp mot ulempene som bør vinne fram. Forhold som offentlig eller privat eierskap, grunnrettigheter, fallrettigheter etc. bør være underordnet i den sammenheng. I saker der det er konkurranse mellom offentlige og private aktører, er det i noen saker det offentlige som vinner fram, og i andre saker private som vinner fram. Overtakelse av fallrettigheter blir kompensert. Dette er en privatrettslig sak mellom to parter. Risdal Energi sin overtakelse av Agder Energi sine fallrettigheter er i utgangspunktet ikke annerledes enn saker der det offentlige har innhentet fallrettigheter fra lokale grunneiere med loven i hånd.

I konsesjonssøknaden står følgende: "Utbyggingskostnadene ved overføringstunnel vil, etter hva AEP erfarer fra andre anlegg, bli meget høye. Vi mener derfor at de økonomiske forutsetningene for en overføring ikke er til stede, og at det foreligger et mer realistisk prosjekt i Skjeggedal kraftverk."

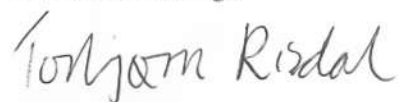
Tilsvare: Risdal Energi legger til grunn NVE sine egne veiledende tall med hensyn til kostnaden knyttet til bruk av tunnelboremaskin. Å påstå at tallene er hinsides feil, vil være det samme som å påstå at NVE har feil i sin veileder. Det skal imidlertid sies at dette er en teknologi som er lite brukt og det er få som har erfaring med teknologien her i landet. Det siste prosjektet hvor tunnelboremaskin ble brukt var i 1992 (Meråker). Teknologien har imidlertid forbedret seg betydelig siden den gang. Det har blitt gjort forsøk på å innhente priser, men det har vist seg vanskelig å få et uforpliktende overslag. Risdal Energi medgir at en slik tunnel vil være kostbar, men å avvise prosjektet totalt av den grunn, tilbakevises. Alternativet til Agder Energi er jo ikke av det billigste det heller, særlig ikke etter at kostnader for nettilknytning er lagt til (se for øvrig avsnitt om nettilknytning).

Konklusjon:

- Risdal Energi avviser påstanden fra Agder Energi om at formelle problemstillinger som eierskap og rettigheter vil være til hinder for en overføringstunnel.
- Bruk av tunnelboremaskin er kostbart, men ikke så kostbart at hele prosjektet med en overføringstunnel er økonomisk urealiserbart, slik Agder Energi hevder.

Fevik, 30. september 2010.

For Risdal Energi:

Torbjørn Risdal